

SLOVENSKA PRISEŽNA OBRAZCA IZ SREDE 18. STOLETJA

Arhiv Slovenije v Ljubljani hrani posebno knjigo prisežnih obrazcev iz druge polovice 18. stoletja. Knjiga nima naslova, neki neugotovljeni pisar pa je kasneje zapisal na nalepko, ki je namenjena za naslov, letnico 1763. Ta letnica se ne ujema z vsemi podatki, ki so zabeleženi v omenjeni knjigi.

Prisežni obrazci, ki so zapisani v obravnavani knjigi, so nastali v letih 1750 do 1782, torej v času, ko sta bila na Kranjskem Reprezentanca in kamera oziroma Deželno glavarstvo v Ljubljani najvišja državna upravna organa. Na osnovi teh obrazcev so bili zapriseženi vsi tedanji državni uradniki na Kranjskem, nekateri uradniki nižjih stopenj pa so te obrazce uporabljali še do leta 1809. V knjigi je zbranih 59 prisežnih obrazcev, med katerimi sta tudi dva zapisana v bohoričici. Slovenska prisežna obrazca sta namenjena zapriseganju mestnih sodnikov in cestnih nadzornikov na Kranjskem. Prvi obrazec je bil zapisan že leta 1750, drugi pa okoli 1771.

Prisežni obrazec za zaprisege mestnih sodnikov je v navedeni knjigi najprej zapisan v nemškem, nato pa še v slovenskem jeziku. Na osnovi tega obrazca so novoizvoljeni mestni sodniki na Kranjskem prisegli od leta 1750 dalje, zadnji pa je uporabil ta prisežni obrazec leta 1771, nakar so vsi mestni sodniki zaprisegli samo še v nemškem jeziku. Izjeme so bili mestni sodniki iz Ljubljane, Novega mesta in Krškega, ki so prisegli le v nemškem jeziku. Mestni sodniki so se v prisegi zavezovali, da bodo svojo službo pošteno in pravično opravljali.

Na koncu prisežnega obrazca so zapisani tudi pripisi uradnih pisarjev, iz katerih je razvidno, kateri mestni sodniki in kdaj so prisegli v slovenskem jeziku. Iz teh pripisov moremo sklepati, da je bilo priseganje mestnih sodnikov na Kranjskem v slovenskem jeziku običajna praksa, saj so spočetka vsi mestni sodniki, razen sodnikov iz Ljubljane, Novega mesta in Krškega prisegli na osnovi slovenskega prisežnega obrazca. Zapriseganje v slovenskem jeziku se je počasi opuščalo. Najdlje se je obdržalo v tistih mestih, ki so imela bolj slovenski značaj. To so bila mesta, kjer je prevladoval kmečki živelj, kot so Črnomelj, Kostanjevica in Lož. Leta 1771 je kot zadnji slovensko prisegel mestni sodnik iz Kostanjevice Franc Makovic. V obdobju 1750 do 1771 je priseglo 25 mestnih sodnikov v slovenskem jeziku, kraj, ime in datum slovenskega zapriseganja pa je razviden iz naslednje tabele:

Mesto	Mestni sodnik	Datum zaprisege
Črnomelj	Muli Andrej	24. julij 1750
	Lašič Janez	18. marec 1757
	Lašič Janez	1. maj 1760
	Lilih Matija	30. april 1763
	Lilih Matija	29. april 1766
	Lašič Janez	14. marec 1769

Mesto	Mestni sodnik	Datum polaganja prisega
Kamnik	Wolf Franc Ferdinand	12. december 1750
Kostanjevica	Kuntarič Janez	21. april 1751
	Dulc Matija	21. januar 1754
	Dolc Anton	29. april 1757
	Kalin Mihael	20. marec 1760
	Kalin Mihael	30. junij 1763
	Colarič Janez	8. april 1769
	Makovic Franc	20. december 1771
Kranj	Čebul Jurij	7. maj 1751
Lož	Zabukovic Valentin	22. februar 1755
	Zabukovic Valentin	27. maj 1757
	Lavrič Tomaž	20. december 1760
	Zabukovic Valentin	1. julij 1763
	Zabukovic Valentin	9. julij 1766
Metlika	Erberg Franc	20. november 1756
Radovljica	Lukan Franc Anton	3. avgust 1751
	Freyberger Franc Anton	7. januar 1755
	Freyberger Franc Anton	5. november 1757
Višnja gora	Nürnbergger N.	14. avgust 1751

Mestni sodnik iz Črnomlja Janez Lašič je prisegel 14. marca 1769 v slovenskem in nemškem jeziku.

*Prisežni obrazec za mestne sodnike:*¹

Formula Juramenti

Jest N: Richt'er v N: Persechem Gospud Bogu usega Magoznimo, de jest ozem nashemo Suetlemo Cesariu, inu Kralu Franciscu, te Suetle Cesarize, inu Kralize Mariae Theresiae, tudi od tech Erbam, ne men te Vsoku Imenitne Repraesentanze inu Camere, koker tude temu napre postaulenmo Creis Hauptmano lete Cranske Deshele Suest, ienu pokorn bitti, Leto Richtarsko Slesbo prou, inu prauiznu pelate, nieh Kraleuske Suitloste Jeme, postauae, Sapoudi, prepoudi branite, inu Tardite, Tega posteniga Mesta Nez, prauizo, ienu Gori=jemaine iskati, inu derschati, prauo Praudo, ino Sodbo toku dobru temo bogemo, koker temo bogatemo, jenu Usaketerimo po Prauize, jeno per moie Vesti, tudi nobenumo pokriuimo nezh Sturiti, nikar Sa vole Schlachte, priasnasti, prikasni, ali Sourashtua enimo ali drugimo pomagati, ali kei Perloschitti Temuzh to prauo Resnizo, jenoj Prauizo Sturiti, kader bi mi pach ulete Moije Richtarske Slosbe kei teskega na prei padlo, uselei per te Cesarske kraleue Representanze, inu Camere, koker tudi temo na pre postaulenmo Creishauptmanno Se oglasiti, jeno V Moije Slusbi toku se Sadersati, koker Se enimo postenimo Moshu, jenu Meistenmo Richtarjo Spodobi, koker mene Buch, jeno ta Zista Bres Vsega Madescha Spozheta Diviza Mate Boschia Maria, inu Vjse Boshie Suetniki na Moi posledni Zash pomagaite. Amen

Prisežni obrazec za cestne nadzornike je za okoli 20 let mlajši. V knjigo je zapišan le v slovenskem jeziku in je verjetno nastal iz potrebe, ko sta nastopila službo cestnega nadzornika Franc Panger in Štefan Keržnarič. V pripisu, ki sledi

¹ Arhiv Slovenije, Knjiga prisežnih obrazcev, folio 100.

prisežnemu obrazcu, je navedeno, da sta omenjena cestna nadzornika prisegla na osnovi tega obrazca 27. maja 1771. Pisavi slovenskega obrazca in pripisa na koncu navedenega obrazca sta si zelo podobni in moremo sklepati, da je oboje napisal istočasno isti pisar.

*Prisežni obrazec za cestne nadzornike:*²

Formula Juramenti

Vi botte persezli Bogu usegamogoznimo, inu te prezisti bres usega madesa Spozetti Divize inu materi Boschie Marie inu usem Lubem Svetnikam, tudi tem presuetlem Fürstu inu Gospudo Josapho temo drugmo tega iemena isvolemo Rimskimo Cefsarjo na nemskomo inu v Jerusalemo Kralo. tudi te presuetli veliki Rimski Cefsarize, na nemski, ogerskem inu Poemskem Kralizi vikse vaivodne v Esterreicho Marie Theresie udove etc devi gari spounenam obujem ufsakem Cefsartuam inu nech usok zastitlem Erbam inu Erbouskem Erbam taku koker tude Letemo vam naprei postaulemo Cefsarskimo Poglavarstuo, inutem v Letemo imeno na kakorsna Vischa danem Povelam, isvestu, podlosen, inu pokorn bitti, Leta vam is velike gnade dana zesna Mojstrouska alli toku retschena Weegmasterska Slusba po vaschimo nar bulsmo vedesso, inu veste isvestu opraulat, inu tudi pred usem drugem Letuvam vasckimo per hodnimo Decreto inu kar kol per hodno vam bode toku dabro od letega Cefsarskiga Poglavarstua, koker tudi odtech vam na prei postaulenech zestnech Comefsarjou, Sgurnech, koker spudnech Pomerkauzam sam bode garnalosen, uselli, inu u sech na prei bissanech puncteh inu Stukech slehernu, inu na tanku sturiti, pred usem drugim pata velika gosposkena slusba dobitschek jeska!i tudi pred usa Skoda varvati, inu po use Matsche odverniti, inu tudi od dapounaina vasche u Schlusbne dousnosti ne is voschlivasti perjasnast, alli naperjasnasti inno nobena druga vischa nar men pa skus soi dobitscek Schenkenge, alli dauka, kateri pred drugem od Svetliga Cefsarstua nar huische je prepovedano, odverniti imate ampak na taksno visha se dersati, inu morette Koker enimo postenimo slusambniko se srajma, inu on Sturiti je savesan.

Ema Umek

4.

Arhiv Slovenije v Ljubljani

INDIVIDUALNA PRISEGA PRED NEPRISTRANSKIM SODNIKOM IZ LETA 1691

Zapisi priseg v slovenščini iz 17. stoletja so razmeroma redki. K doslej objavljenim zapisom naj navedemo še prisego, ki je ohranjena v arhivu graščine Dol v Arhivu Slovenije (Gr. A I., fasc. 32). To je prisega, ki jo je dal mengeški podložnik Matevž Prešern iz Homca pred nepristranskim sodnikom. Nepristranska sodišča je za posamezne primere lahko postavljaj zemljiški gospod, da so kot patrimonialna sodišča sodila v njegovem imenu tedaj, ko je šlo za spor med

² Arhiv Slovenije, Knjiga prisežnih obrazcev, folio 161.